Stockholms läns landsting

Landstingsrådsberedningen

SKRIVELSE
2017-03-29

LS 2016-1651

Landstingsstyrelsen

Yttrande över promemoria Mottagandet vid nationella evakueringar till Sverige (Ds 2016:43)

Föredragande landstingsråd: Irene Svenonius

Ärendebeskrivning

Stockholms läns landsting har beretts möjlighet att yttra sig över Socialdepartementets promemoria Mottagandet vid nationella evakueringar till Sverige (Ds 2016:43).

Förslag till beslut

Landstingsrådsberedningen föreslår landstingsstyrelsen besluta

att avge yttrande till Socialdepartementet över promemoria Mottagandet vid nationella evakueringar till Sverige (Ds 2016:43) i enlighet med landstingsdirektörens förslag till yttrande samt landstingsrådsberedningens motivering.

Landstingsrådsberedningens motivering

Stockholms läns landsting har av Socialdepartementet beretts möjlighet att yttra sig över promemorian Mottagandet vid nationella evakueringar till Sverige (Ds 2016:43).

Promemorian föreslår en ny lag om befogenheter och statlig ersättning vid evakueringar till Sverige, exempelvis vid en krissituation så som en naturkatastrof. Förslaget innebär att kommuner kompenseras av staten för sina insatser vid en nationell evakuering, men att landsting inte kompenseras. Promemorian bedömer att de som evakueras vid krissituationer inte kommer att belasta hälso- och sjukvårdsresurser i landstingen på samma vis som socialtjänstresurser i kommunen. Landstinget vill understryka att hälso- och sjukvården kan vara en avgörande resurs vid en nationell evakuering då en naturkatastrof kan innebära betydande behov av att tillhandahålla hälso- och sjukvård till skadade. När en kris inträffar är det viktigt att bärande samhällsfunktioner fungerar och kan tillhandahålla de resurser som krävs. Vid händelser så som en militär konflikt i Sveriges närområde, en tsunami eller jordbävning kan ett betydande tillskott av resurser behöva tillföras hälso- och sjukvården för att bibehålla medicinsk kvalitet och garantera

patientsäkerhet om trycket på hälso- och sjukvården ökar kraftigt under en tidsperiod. Det kan även i ett längre perspektiv innebära att landstinget behöver tillgodose psykologiskt omhändertagande, så som erfarenheterna från Libanonkrisen 2006 visar.

Landstingen har lika lite möjlighet som kommuner att påverka till vilken flygplats som utrikesdepartementet väljer att evakuera människor vid en nationell evakuering. Det är dock troligt att stora flygplatser så som Arlanda får emotta ett stort antal individer vid en evakuering. Det ställer krav på att landstingets katastrofmedicinska beredskap fungerar väl. Akutsjukvården har stora resurser för att ta hand om skadade och dessa kan snabbt utökas vid behov. Socialstyrelsens rapport efter flodvågskatastrofen i Sydostasien 2004 konstaterade att en majoritet av dem som hade kroppsliga skador behandlades på olika sjukhus i Stockholmsregionen och att många som behandlades vid sina hemsjukhus vidaretransporterades med ambulans från Stockholm. Landstinget anser att promemorian inte till fullo beaktar landstingens potentiellt mycket stora ansvar vid en nationell evakuering.

Landstinget instämmer i att det finns goda skäl att ge ankomstkommuner ökade befogenheter så att de snabbt kan ge hjälp och stöd till människor som har blivit evakuerade till Sverige. Eftersom att en nationell evakuering är en nationell angelägenhet måste staten dock kunna garantera tillgång till resurser vid en sådan situation. Kostnader som de berörda kommunerna och landstingen då har för omhändertagandet bör staten ersätta. För att skapa bästa möjliga förutsättningar för en god beredskap under en krissituation borde en rättvis finansieringsprincip därför tas fram för såväl ankomstkommuner som ankomstlandsting. SLL har en uppbyggd organisation som effektivt kan leda och samordna insatser vid en nationell evakuering. Ansvaret vid en nationell evakuering ligger dock på alla samhällets bärande funktioner, vilket kräver ett större statligt ansvarstagande.

Beslutsunderlag

Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande den 6 mars 2017
Förslag till yttrande
Sammanfattning av Socialdepartementets promemoria Mottagandet vid nationella evakueringar till Sverige (Ds 2016:43)

Irene Svenonius

Gustaf Drougge

Landstingsstyrelsens förvaltning
Landstingsdirektörens stab

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2017-03-06

LS 2016-1651

Handläggare:
Ingela Erneholm

Landstingsstyrelsen

Yttrande över promemoria Mottagandet vid nationella evakueringar till Sverige (Ds 2016:43)

Ärendebeskrivning

Stockholms läns landsting har beretts möjlighet att yttra sig över Socialdepartementets promemoria Mottagandet vid nationella evakueringar till Sverige (Ds 2016:43).

Beslutsunderlag

Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande den 6 mars 2017
Förslag till yttrande
Sammanfattning av Socialdepartementets promemoria Mottagandet vid nationella evakueringar till Sverige (Ds 2016:43)

Förslag till beslut

Landstingsstyrelsen föreslås besluta

att avge yttrande till Socialdepartementet över promemoria Mottagandet vid nationella evakueringar till Sverige (Ds 2016:43) i enlighet med landstingsdirektörens förslag till yttrande.

Förvaltningens förslag och motivering

Sammanfattning
I promemorian lämnas förslag till en ny lag om vissa befogenheter och ersättning till kommuner vid evakueringar till Sverige. De evakuerade bedöms enligt promemorian inte belasta hälso- och sjukvårdsresurserna i det landsting till vilket de först ankommer på samma sätt som socialtjänstresurserna i ankomstkommunen. Därför föreslås det i promemorian att landsting till skillnad från kommuner inte ska kompenseras för vårdinsatser i samband med ankomst av evakuerade.

Förvaltningen skriver i sitt förslag till yttrande att finansieringsprincipen borde vara samma för ankomstlandsting som ankomstkommun.

Bakgrund
I promemorian lämnas förslag till en ny lag om vissa befogenheter och ersättning till kommuner vid evakueringar till Sverige. Med stöd av lagen får en kommun, oberoende av vad som gäller om biståndsprövning enligt socialtjänstlagen, lämna nödvändigt bistånd till en evakuerad när den evakuerade anländer till Sverige.

Enligt lagförslaget har en kommun också rätt till ersättning av staten för skäliga kostnader som är direkt hänförliga till stöd och hjälp som de evakuerade fått när de anlände till Sverige. Kostnaden för ersättningen fördelas i efterhand på alla kommuner genom en justering av nästkommande års generella statsbidrag till kommunerna.

De evakuerade bedöms enligt promemorian inte belasta hälso- och sjukvårdsresurserna i det landsting till vilket de först ankommer på samma sätt som socialtjänstresurserna i ankomstkommunen. Därför föreslås det att landsting till skillnad från kommuner inte ska kompenseras för vårdinsatser i samband med ankomst av evakuerade.

Överväganden
Förvaltningen anser att det finns goda skäl att ge ankomstkommuner ökade befogenheter så de snabbt kan ge hjälp och stöd till människor som har blivit evakuerade till Sverige. Men finansieringsprincipen borde vara samma för ankomstlandsting som ankomstkommun – det vill säga att staten ersätter kostnader för omhändertagandet och fördelar sedan kostnaden på samtliga landsting respektive kommuner. Landsting har lika lite möjlighet som kommuner att påverka vilken flygplats som Regeringskansliet genom Utrikesdepartementet väljer att evakuera människor till.

I promemorian konstateras att det troligaste scenariot är att en eller flera kommuner med storflygplatser under en begränsad tid kommer att få ta emot ett stort antal enskilda personer som samtidigt kan komma att evakueras dit. Sveriges tre största flygplatser ligger i Sigtuna, Härryda och Svedala kommuner. Det är därför troligt att en evakuering i första hand kommer att påverka dessa kommuner och de landsting där dessa flygplatser ligger. Det är även Stockholms läns landstings erfarenhet av de evakueringar som skedde i samband med flodvågskatastrofen 2004 och Libanonkrisen 2006. I Socialstyrelsens rapport Flodvågskatastrofen i Asien 2004 – Hemtransporter och det akuta mottagandet i Sverige – KAMEDO-

rapport 91 om hälso- och sjukvårdens arbete efter flodvågskatastrofen i Sydostasien 2004 står det följande:

Stockholms läns landsting kom att ansvara dels för omhändertagandet av drabbade i det egna landstinget, dels för en stor del av dem som kom via flyg till Arlanda flygplats och som därefter behövde vidaretransport med ambulans till sitt hemsjukhus. (...) Av dem som hade kroppsliga skador kom majoriteten att behandlas på olika sjukhus i Stockholmsregionen, varav Karolinska Universitetssjukhuset i Solna blev det sjukhus som tog emot flest allvarligt skadade.

Beräkningar av kostnaderna för landstinget för arbetet med evakuerade efter flodvågskatastrofen var totalt 14,2 miljoner kronor varav den katastrofmedicinska kostnaden i form av psykologiskt stöd, sjukvårdsgrupper och prehospital vård stod för 2,4 miljoner kronor.

Även om landstingen har en befintlig organisation som kan leda och samordna insatser vid behov, så behöver landstinget vid en nationell evakuering tillföras resurser för att med bibehållen medicinsk kvalitet kunna ta hand om både de evakuerade med kroppsliga skador och de med ett psykologiskt krisstödsbehov. I promemorian står det att det inte kommer att bli aktuellt med ett stort antal svårt sjuka och skadade. Förvaltningen påpekar i sitt förslag till yttrande att den största delen av insatserna i Sverige både vid flodvågskatastrofen 2004 och vid Libanonkrisen 2006 var det stora psykologiska omhändertagande som Stockholms läns landsting tillgodosåg och fortfarande tillgodoser.

Ärendet har handlags av landstingsdirektörens stab i samråd med enheten för katastrofmedicinsk beredskap inom hälso- och sjukvårdsförvaltningen.

Ekonomiska konsekvenser av beslutet

Beslutet att avge yttrande har inte några ekonomiska konsekvenser. Om Socialdepartementet väljer att ta till sig innehållet i landstingets yttrande, så får det positiva ekonomiska konsekvenser vid en eventuell nationell evakuering då landstingets kostnader kommer att fördelas på fler landsting.

Malin Frenning
Landstingsdirektör

Landstingsstyrelsen

YTTRANDE
2017-04-04

LS 2016-1651

Socialdepartementet
S2016/07473/FST

Yttrande över promemoria Mottagandet vid nationella evakueringar till Sverige (Ds 2016:43)

Stockholms läns landsting anser att det finns goda skäl att ge ankomstkommuner ökade befogenheter så de snabbt kan ge hjälp och stöd till människor som har blivit evakuerade till Sverige. Landstinget anser även att finansieringsprincipen borde vara samma för ankomstlandsting som ankomstkommun – det vill säga att staten ersätter kostnader för omhändertagandet och fördelar sedan kostnaden på samtliga landsting respektive kommuner. Landsting har lika lite möjlighet som kommuner att påverka vilken flygplats som Regeringskansliet genom Utrikesdepartementet väljer att evakuera människor till.

I promemorian konstateras att det troligaste scenariot är att en eller flera kommuner med storflygplatser under en begränsad tid kommer att få ta emot ett stort antal enskilda personer som samtidigt kan komma att evakueras dit. Även om landstingen har en befintlig organisation som kan leda och samordna insatser vid behov behöver landstinget vid en nationell evakuering tillföras resurser för att med bibehållen medicinsk kvalitet kunna ta hand om både de evakuerade med kroppsliga skador och de med ett psykologiskt krisstödsbehov. I promemorian står det att det inte kommer att bli aktuellt med ett stort antal svårt sjuka och skadade. Stockholms läns landsting vill i sammanhanget påpeka att den största delen av insatserna i Sverige både vid flodvågskatastrofen 2004 och vid Libanonkrisen 2006 var det stora psykologiska omhändertagande som Stockholms läns landsting tillgodosåg och fortfarande tillgodoser.

1 Sammanfattning

I denna promemoria lämnas förslag till en ny lag om vissa befogenheter och ersättning till kommuner vid evakueringar till Sverige. Lagen får tillämpasnär det som en direkt följd av en konsulär katastrofinsats enligt lagen (2010:813) om konsulära katastrofinsatser anländer evakuerade till Sverige. Syftet med lagen är att underlätta för mottagande kommuner att vid en framtida nationell massevakuering bistå evakuerade med stöd och hjälp enligt socialtjänstlagen (2001:453) när de anländer till Sverige. Att underlätta för kommunerna att göra nödvändiga insatser bidrar till ett effektivt mottagande av evakuerade i övergången från en konsulär katastrofinsats.

Med stöd av lagen får en kommun oberoende av vad som gäller om biståndsprövning enligt socialtjänstlagen, lämna nödvändigt bistånd till en evakuerad när den evakuerade anländer till Sverige. Ett sådant bistånd får inte återkrävas. Vidare får en kommun på begäran lämna hjälp till en annan kommun och i samband därmed även nödvändigt bistånd till evakuerade när de anländer till Sverige. Därigenom kan evakuerades behov av stöd och hjälp vid ankomsten snabbare tillgodoses.

Kommunernas ansvar att i akuta situationer tillhandahålla stöd och hjälp till dem som vistas i kommunen och vid behov pröva behovet av bistånd kvarstår. Detta förändras inte av att kommunerna föreslås få nya befogenheter för att underlätta verksamhetsansvaret vid en evakuering. De nya befogenheterna innebär inget utökat åtagande för kommunerna. Finansieringsprincipen är alltså inte tillämplig.

Enligt lagförslaget har en kommun också rätt till ersättning av staten för skäliga kostnader som är direkt hänförliga till stöd och hjälp som de evakuerade fått när de anlände till Sverige. I promemorian föreslås också att kostnaderna för ersättningen, som initialt betalas ut från utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisbered-

skap anslag 2:4 *Krisberedskap*, återförs anslaget i efterhand genom en justering nästkommande år av det generella statsbidraget, utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner, anslag 1:1 *Kommunalekonomisk utjämning*. Det innebär att en kommun dit evakuerade först anländer från utlandet i samband med händelsen initialt får ersättning för nämnda kostnader och att kostnaden i efterhand fördelas på alla kommuner.

I promemorian lämnas även förslag till en förordning till lagen med närmare föreskrifter om ersättningen. Socialstyrelsen föreslås pröva frågor om ersättningen.